

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2 ja § 24 lõike 1 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artikliga 75.

Eelnõuga kehtestatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise liigi „Noorte põllumajandustootjate ja uute põllumajandustootjate tegevuse alustamine ja maapiirkondades ettevõtlusega alustamise toetus“ sekkumise 7.2 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ raames põllumajandusliku tegevusega alustamiseks antava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetuse (edaspidi ka *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Täpsemalt on toetus maaelu arengu toetus, mida antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) ning strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 5 on sätestatud üldeesmärgid EAFRD-st eraldatava toetuse rakendamiseks, mille täitmiseni jõutakse erieesmärkide kaudu. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 6 lõike 1 punktides g ja h on toodud erieesmärgid, milleks on muuta valdkond noorte põllumajandustootjate ja uute põllumajandustootjate jaoks atraktiivseks ja neid toetada ning soodustada kestliku ettevõtluse arengut maapiirkondades ning edendada tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdõiguslikkust, sealhulgas naiste osalemist põllumajanduses, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut maapiirkondades, sealhulgas ringbiomajandust ja säästvat metsamajandust.

Erieesmärgi 7 eesmärgiks on muuta valdkond noorte põllumajandustootjate jaoks atraktiivseks ja neid toetada ning soodustada kestliku äritegevuse arengut maapiirkondades. See eesmärk saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/2115 sätestatud noortele põllumajandustootjatele suunatud täiendava sissetulekutoetuse (artikkel 30), investeeringute (artikkel 73), noorte põllumajandustootjate ja uute põllumajandustootjate tegevuse alustamise ja maapiirkondades ettevõtlusega alustamise toetuse (artikkel 75), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikkel 78) kaudu. Eesmärgi täitmiseks on kavandatud sekkumised nii põllumajandusliku ettevõtlusega alustajatele kui ka juba tegutsevatele ettevõtjatele ning erinevatele koostöövormidele.

Erieesmärgi 8 eesmärgiks on edendada tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdõiguslikkust, sealhulgas naiste osalemist põllumajanduses, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut maapiirkondades, sealhulgas ringbiomajandust ja säästvat metsamajandust. See eesmärk

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).

saavutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 2021/2115 sätestatud investeeringute (artikkel 74), noorte põllumajandustootjate ja uute põllumajandustootjate tegevuse alustamise ja maapiirkondades ettevõtlusega alustamise toetuse (artikkel 75), koostöö (artikkel 77), teadmiste vahetamise ja teabe levitamise (artikli 78) kaudu.

Strateegiakava SWOT-analüüs toob välja raskused põllumajandusettevõtetes põlvkondade vahetusega ning maapiirkonnas elanikkonna vananemise ja vähenemise, sh noorte väljarände ning koondumise linnapiirkondadesse. Seega on olulise tähtsusega soodustada põlvkondade vahetust sekkumistega, mis aitaksid ja motiveeriksid noori põllumajandussektorisse sisenemisel, et maapiirkonna elanikkond oleks aktiivne ja elujõuline.

Sekkumise 7.2 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ eesmärk on toetada noori ettevõtjaid põllumajandusliku ettevõtlusega alustamisel, aidata kaasa põlvkondade vahetusele põllumajanduses ning motiveerida rohkem noori ettevõtjaid maapiirkonda elama asuma.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“² tegevussuunda 5 „Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine“ eesmärgi – Eesti toidusektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisturul –, saavutamisse, mida viiakse ellu programmi „Biomajanduse programm 2025–2028“³ tegevuse „Noorte põllumajandusettevõtjate tegevuse arendamine“ kaudu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 18 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise 7.2 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ raames antava põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamise investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaal- ja põllumajandusministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad tingimused ning kord. Sellest tulenevalt sätestatakse eelnõus toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord, sealhulgas toetuse andmise eesmärk, toetatavad tegevused ja äriplaan, toetuse vorm ja suurus, toetuse taotleja ja nõuded toetuse taotlejale, taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg, nõuded taotlusele, taotluse kontrollimine, taotluse hindamine, taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine, toetuse saaja kohustused, maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele, maksetaotluse kontrollimine, toetuse maksmine, dokumentide säilitamine ning toetuse saaja andmete avalikustamine.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

² Kättesaadav: <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.

³ Kättesaadav: <https://agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-biomajandus.pdf>.

Toetus antakse eesmärgiga toetada noori ettevõtjaid põllumajandusliku ettevõtlusega alustamisel ja kaasa aidata põlvkondade vahetusele põllumajanduses ning motiveerida rohkem noori ettevõtjaid maapiirkonda elama asumata. See tähendab, et selle toetusega aidatakse noori põllumajandustootjaid põllumajandusliku majapidamise sisseseadmisel, tööhõive võimaluste laiendamisel ning noorte põllumajandustootjate erialase pädevuse ja juhtimiskogemuse suurendamisel.

Strateegiakava peatükis 4 jaotises 4.7.2 on sätestatud, mida loetakse maapiirkonnaks. Selle kohaselt on maapiirkond piirkond, mis vastab Statistikaameti metoodika alusel maalisele ja väikelinnalisele asustuspiirkonnale⁴. Väikelinnalisse asustuspiirkonda kuuluvad asulad, kus suurem osa elanikest elavad piirkonnades, kus rahvastiku tihedus on suurem kui 200 inimest km² ja väiksem kui 1000 inimest km² ning rahvaarv sellise tihedusega klastris on suurem kui 5000 inimest. Maalisesse asustuspiirkonda kuuluvad asulad, kus rahvastiku tihedus on väiksem kui 200 inimest km² või kui tihedama asustusega piirkondade rahvaarv on alla 5000 elaniku.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetatavad tegevused ehk tegevused, mille kohta toetust antakse.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse äriplaani esitamiseks ja äriplaanis kavandatud põllumajanduslike toodete tootmise alustamise või arendamise alaste tegevuste elluviimiseks või tegutseva põllumajandusega tegeleva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamiseks, millega panustatakse §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse. Võttes arvesse, et selle toetuse andmise eesmärgiks on toetada noori ettevõtjaid põllumajandusliku ettevõtlusega alustamisel ja põlvkondade vahetusele kaasaitamine põllumajanduses ning motiveerida rohkem noori ettevõtjaid maapiirkonda elama asumata, millest tulenevalt toetatakse üksnes nende tegevuste elluviimist, mis on otseselt seotud põllumajanduslike toodete tootmisega alustamisega või arendamise alaste tegevustega või põllumajandusega tegeleva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamisega.

Põllumajanduslike toodete tootmise alustamiseks või arendamise alasteks tegevusteks on näiteks põllumajandusloomade või mitmeaastaste taimede ostmine, põllumajandusliku tootmishoone või rajatise ehitamine või koolitustel, seminaridel, õppereisidel jms osalemine.

Samuti antakse toetust ka põllumajandusalal tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamiseks, et soodustada senisest enam põlvkondade vahetust põllumajanduses. Põllumajandusliku tegevusega alustamine võrreldes teistes valdkondades alustamisega on keerukas just piiratud ressursside tõttu. Küll aga on olukordi, kui põllumajandusliku ettevõtlusega soovitakse lõpetada, kuid ei ole kellegile põllumajanduslikku tegevust üle anda. Samal ajal on noori, kes sooviksid põllumajandusliku tegevusega alustada ning oluliselt lihtsam on seda teha ostes juba tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte, sest sellel on olemas kõik vajalikud ressursid, varad ja kontaktid põllumajanduse valdkonnas tegutsemiseks. Eelnevat arvesse võtte antakse seda toetus ka põllumajandusalal tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamiseks. Täpsemalt on selgitatud eelnõu § 5 lõike 8 selgitava osa juures, millist ettevõtet loetakse selle eelnõu tähenduses põllumajandusalal tegutsevaks äriühinguks või põllumajandusettevõtteks, mille omandamist toetatakse.

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse, et vähemalt 50% äriplaanis kavandatud tegevuste maksumusest tuleb kasutada materiaalse põhivara, sh bioloogilise vara ostmiseks või sellise hoone või rajatise püstitamiseks, rajamiseks, paigaldamiseks, laiendamiseks või rekonstrueerimiseks, mida saab kasutada põllumajanduslike toodete tootmiseks või

⁴ Kättesaadav <https://klassifikaatorid.stat.ee/?id=4601490&siteLanguage=ee>.

arendamiseks otseselt ja korduvalt vähemalt § 12 lõikes 2 nimetatud tähtjal so vähemalt kolme aasta jooksul arvates Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt toetuse viimase osa väljamaksmisest, või tuleb vähemalt 50% äriplaanis kavandatud tegevuse maksumusest kasutada põllumajandusalal tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamiseks (edaspidi koos *investeering*). See tähendab, et vähemalt 50% äriplaanis kavandatud tegevuste maksumusest peab moodustama investeeringu (materiaalne põhivara, sh bioloogilise vara või hoone või rajatise püstitamine, rajamine, paigaldamine, laiendamine, rekonstrueerimine või põllumajandusalal tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamine) maksumus.

Materiaalne põhivara on näiteks põllumajanduslike toodete tootmiseks kasutatavad statsionaarsed ja mobiilsed masinad ning seadmed ja inventar, sh bioloogiline vara nt mitmeaastased taimed ja põllumajandusloomad, sh mesilased, alpakad, ning põllumajandusmaa. Ka kasutatud masinate ja seadmete ostmine on lubatud, kui masin või seade on taotluse esitamise hetkel toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam.

Vara korduvaks kasutamiseks loetakse, kui see on ette nähtud samal otstarbel mitmekordselt kasutatavaks. Vara otseseks põllumajanduslike toodete tootmises kasutamiseks loetakse, kui vara on ette nähtud kasutamiseks toetuse taotleja tootmisprotsessi lahutamatu osana.

Tegevused, mis tehakse põllumajandusliku tegevuse tootmiseks või arendamiseks, kuid ei ole materiaalse põhivara ostmine (edaspidi *muu tegevus*), on samuti toetatav tegevus. Ka nende tegevuste eeldatav maksumus tuleb näidata äriplaanis, kuid silmas tuleb pidada, et selliste tegevuste osakaal moodustaks vähem kui 50% äriplaanis kavandatud tegevuste kogumaksumusest.

Muu tegevus ehk vara, mida ei loeta eelnõu tähenduses investeeringuks, on näiteks loomasööt, väetis, taimekaitsevahendid, ravimid, vitamiinid, kütus, koolitustel või õppereisidel osalemistasu, palgakulu. Tellitud ehitusteenuse raames ostetud ehitusmaterjal loetakse investeeringu osaks, kuid ehitusmaterjali ostmist ei loeta investeeringu osaks, kui peale tegevuste elluviimist ei ole *PRIA*-l võimalik kindlaks teha antud materjali toetuse taotleja taotluses toodud eesmärgipärast kasutamist.

Eelnõu § 3 lõikes 3 sätestatakse, et kui investeeringuks on kasutatud masina või seadme ostmine, siis see masin või seade on taotluse esitamise hetkel toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetatud masina või seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse masina või seadme hinnast madalam. Kasutatud masina või seadme ostmise võimaldamisega vähendatakse nõudlust uue masina või seadme järele, mis omakorda vähendab näiteks seadme tootmiseks vajaminevat energiakasutust, heitkoguseid ja tootmise jäätme hulka. Kasutatud masinal või seadmel on võrreldes uue samaväärsega madalam hind, mis võimaldab toetuse taotlejal masinat või seadet osta ka olukorras, kus uue samaväärse masina või seadme hind ei oleks taotlejale kohane. Kasutatud masina või seadme ostmise võimaldamisel on taotlejatele positiivne mõju, sest tõenäoliselt saab taotleja näiteks ühe masinaga kasutada erinevaid lisaseadmeid. Kasutatud masinate või seadmete puhul kontrollitakse üldjuhul masina või seadme vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil. Seega, et ettevõtjad kasutaksid toetuseks ettenähtud vahendeid mõistlikult, sihtotstarbekalt ja majanduslikult soodsamal viisil, siis toetatakse ka kasutatud

masina või seadme ostmist, mis taotluse esitamise hetkel on toodetud vähem kui viis aastat tagasi.

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab nõuded äriplaanile. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 75 lõike 3 kohaselt peab liikmesriik kehtestama tingimused äriplaani esitamise ja sisu kohta. Taotleja äriplaanist peab selguma, kuidas taotleja kavatses kogu taotletavat toetussummat põllumajandusliku tegevuse alustamiseks kasutada. Näiteks peab taotleja äriplaanis kirjeldama ettevõtte arengu visiooni ning kavandatava tegevuse eesmärki, sealhulgas vahe- ja lõppeesmärke. Samuti peab taotleja kirjeldama tootmisprotsessi, et selguks, kuidas ja millega toodetakse või mis on selle toote eripära, et tarbija peaks just seda toodet eelistama. Näiteks kui kavandatakse põllumajandustootmisena köögiviljakasvatust, siis taotleja kirjeldab kogu köögiviljakasvatusega seotud protsessi selle algusest kuni toodangu kliendini jõudmiseni, sealhulgas äritegevuse ja toote hooajalisust, tootmisprotsessi ajamahtu ning tootmistegevuse käivitusperioodi pikkust (ajakulu esmasest müügikäibe tekkimisest kuni kavandatava toodangumahu saavutamiseni). Samuti peab kirjeldama, millised põhivahendid on taotlejal näiteks köögiviljakasvatuseks juba olemas ning mis tehnikat, seadmeid või vahendeid ta veel vajab, et sellise tootmisega tegeleda. Samuti peab äriplaanis märgitud põllumajandusmaa suurus võimaldama realselt toota põllumajanduslikku toodet äriplaanis kavandatud mahus. Ka peab äriplaanis analüüsima ettevõtluskeskkonda mõjutavaid tegureid. Ettevõtluskeskkonda mõjutavate tegurite kirjeldus on äriplaanis vajalik, et selguks, millised tegurid ja kuidas (sise-, mikro- ja makrokeskkond) mõjutavad taotleja kavandatavat äritegevust. Makrokeskkonna kirjelduses tuleb välja tuua üldised tegurid, mis ettevõtlust mõjutada võivad, näiteks arengusuunad ja muutused riigis, kus tegutsetakse, ning millega ettevõtja peab arvestama juhtimisotsuste tegemisel, samuti tuleb siin analüüsida üldisemaid, näiteks majanduslikke ja sotsiaalseid tegureid. Mikrokeskkonna kirjelduses analüüsitakse sidusrühmi (kliendid, konkurendid, tarnijad jt), peamiseid valdkonna ja tegevusala edutegureid, viimaste aegade trende ning sisenemisbarjääri olemasolu ehk kui lihtne või keeruline on valitud valdkonnas äritegevust alustada. Sisekeskkonna kirjelduses analüüsitakse neid tegureid, mis on vajalikud ettevõtte toimimiseks ning mis mõjutavad ettevõtte tegevust ja tehtavaid juhtimisotsuseid, nagu näiteks töötajad, ressursid, sealhulgas kasutatav põllumajandusmaa, finantskapital jms. Eespool nimetatud tegurite analüüsimine annab taotlejale ülevaate, kas need võivad olla tema ettevõtlust soodustavad või mitte, võimaldab oma tugevusi ja nõrkuseid määratleda ning hinnata, kuidas need mõjutavad ettevõtet ja selle tegevust. Selline analüüs aitab noortel põllumajandusettevõtjatel kujundada oma tegevus kooskõlas muutustega ning tuvastada tegurid ja siduda need eesmärkide saavutamise. Samuti aitab see saada ettevõtlusega alustamisel ja valdkonda sisenemisel ettevõtluskeskkonnast ülevaade, mis põhineb objektiivsel hinnangul, mitte eeldustel. Tegurid mõjutavad ka ettevõtlustegevust ja otsuseid, mistõttu aitab nende analüüs suurendada taotleja teadlikkust võimalikest ohtudest ja ebaõnnestumisest. Lisaks peab taotleja äriplaanis andma ülevaate finantsnäitajatest koostades realistliku rahavoogude prognoosi.

Äriplaani peab koostama jooksva majandusaasta ja sellele järgneva nelja majandusaasta kohta.

Eelnõu § 3 lõikes 5 sätestatakse, et äriplaanis kavandatud toetatavad tegevused ei ole toetusõiguslikud, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on PRIA-le esitatud. See tähendab, et äriplaanis kavandatud tegevustega võib alustada varem ja tegevuste elluviimist tõendavad dokumendid võivad olla väljastatud varem, kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval, kuid toetatav tegevus ei tohi olla tervikuna valmis. Näiteks, kui toetatavaks tegevuseks on hoone püstitamine, siis nimetatud nõude kohaselt ei tohi hoone olla täielikult valmis enne kui taotlus on PRIA-le esitatud. Eelnimetatud nõue kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõike 4 teise ja kolmanda lõigu alusel.

Eelnõu § 3 lõikes 6 sätestatakse, et põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted ning jõulupuud, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta toetuse taotleja põllumajanduslike toodete müügituluks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse põllumajanduslikeks toodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, käpikud, kasukad, sulepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos toetuse taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajanduslike toodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.

See tähendab, et omatoodetud põllumajandustooted on seotud ELTL I lisas nimetatud toodete tootmisega. Näiteks ELTL I lisas nimetatud toodete hulka kuulub enamus taime- või loomakasvatuses toodetavatest toodetest. Termin „omatoodetud“ on samastatav terminiga „omakasvatatud“. Toote seos toetuse taotleja põllumajandusliku tootmistgevusega peab olema ilmne. Põllumajandustootjaks ei loeta isikut, kes tegeleb üksnes põllumajandustoodete vahendamisega.

Strateegiakava kohaselt loetakse põllumajanduslikuks tootmiseks põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristust, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist. Põllumajandustoodete esmamüügiks ettevalmistamine on näiteks omatoodetud toote puhastamine (sh pesemine), sorteerimine, säilitamine ja pakkimine.

Eelnõu § 3 lõike 7 kohaselt peavad kavandatud tegevuste elluviimiseks tehtavad kulud olema toetuse eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning on tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 75. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Nimetatud nõudega tagatakse kasutatava toetusraha otstarbekas ja säästlik kasutamine.

Eelnõu § 3 lõikes 8 sätestatakse, et toetatakse ka toetuse abil elluviidava tegevuse ja strateegiakavaga seotud tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu ehk EAFRD fondi vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse abikõlblike kulude hulka. Toetuse saajal on kohustus näidata avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Millised sümboleid ja millisel moel tuleb kasutada ja milliseid teavitustegevusi teha, on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129⁵ II ja III lisas.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetuse vorm ja suurus.

⁵ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELTL 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Eelnõu § 4 lõige 1 sätestab, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 75 lõike 4 ja artikli 83 lõike 1 punkti c kohaselt kindlasummalise maksena.

Toetust makstakse lihtsustatud kulumeetodi alusel kindlasummalise maksena (ingl *lump sum*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti c kohaselt. Antud toetuse kindlasummalise makse maksimaalne suurus, kuni 100 000 eurot, on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 75 lõikes 4. Eesti on otsustanud, et selles toetuses kasutatakse suurimat lubatud summat, 100 000 eurot, sest erinevate sisendite hinnad on märkimisväärselt tõusnud, mis võib mõjutada eelkõige noori ettevõtjaid põllumajandusliku tegevusega alustamisel.

Lihtsustatud kulumeetodi (kindlasummaline makse) kasutamise eeliseks on just see, et selle puhul arvutatakse rahastamiskõlblikud kulud vastavalt varem määratud meetodile, mis põhineb väljunditel, tulemustel või teatavatel muudel kuludel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 2 kohaselt peab kindlasummalise makse vormis antava toetuse suuruse määrama kindlaks ühel viisidest, mis on nimetatud sama lõike punktides a–d. Antud toetuses kasutatakse alusena nimetatud sätte punkti c, mille kohaselt määratakse kindel summa kindlaks kooskõlas kohaldamisnormidega vastavate ühikuhindade, kindlasummaliste maksete ja ühtse määra alusel rahastamise kohta, mida kohaldatakse liidu poliitikas sarnast liiki tegevuste suhtes. Antud toetuse puhul on Euroopa Komisjon eelnevalt kindlasummalise makse suuruseks sätestanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 75 lõikes 4 kohaselt 100 000 eurot. Kaasrahastatud kulutuse iga eurot ei ole seega vaja tõendava dokumendiga seostada ning sellest tulenevalt ei ole toetuse taotlejal vajalik esitada tõendeid kulude abikõlblikkuse kohta, kuna nende abikõlblikkus on kindlasummalise makse puhul tõendatud juba varem.

Küll aga on selle toetuse puhul sätestatud toetuse saajale kohustus esitada PRIA-le eraldi tehtud investeeringu ulatus, maksumus ja dokument, mis tõendab investeeringu vastavust § 3 lõikes 2 sätestatud nõudele, mis on nimetatud eelnõu §-s 14, et tõendada äriplaanis kavandatud tegevuste maksumusest vähemalt 50% kasutamist investeeringu tegemiseks (sellise materiaalse põhivara ostmiseks, sh bioloogilise vara ostmiseks, mida saab kasutada põllumajandustoodete tootmiseks otseselt või korduvalt või põllumajandusalal tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamiseks (eelnõu § 3 lõige 2).

Kuna seda toetust antakse kindlasummalise maksena, mis põhineb tulemuse saavutamisel, siis toetuse saajal tuleb arvestada sellega, et pärast toetatava tegevuse elluviimist peab ta taotluse rahuldamise otsuses sätestatud eesmärgi täitma ja tulemuse saavutama ning esitama seda tõendavad dokumendid, nt foto, millel on olemas asukoha ja ajatempel vms. Kui eesmärki ei täideta ja tulemust ei saavutata, siis toetusraha ei maksta või nõutakse makstud toetusraha tagasi.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt on toetuse suurus ühe taotleja kohta 100 000 eurot strateegiakava programmiperioodil kokku. Kuna see toetus on suunatud just esimest korda põllumajandustootmisega alustavale noorele ettevõtjale, siis seda toetust antakse üks kord strateegiakava programmiperioodil.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes on taotluse esitamise ajal kuni 40-aastane füüsilisest isikust ettevõtja (edaspidi *FIE*) või äriühing, välja arvatud tulundusühistu, kelle kõik osanikud või aktsionärid ja juhatuse liikmed on taotluse esitamise ajal kuni 40-aastased füüsilised isikud.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 75 lõike 1 kohaselt võivad liikmesriigid anda toetust noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamiseks ja maapiirkondades ettevõtlusega alustamiseks, sealhulgas uute põllumajandustootjate tegevuse alustamiseks, käesolevas artiklis sätestatud ja ÜPP strateegiakavades täpsustatud tingimustel, et aidata kaasa ühe või enama artikli 6 lõigetes 1 ja 2 sätestatud erieesmärgi saavutamisele. Eelnevast tulenevalt on strateegiakava peatükis 4 jaotises 4.1.5 sätestatud, et Eestis loetakse nooreks põllumajandustootjaks taotluse esitamise ajal kuni 40-aasta (k.a) vanused isikud, kes juhivad põllumajanduslikku majapidamist. Noor põllumajandustootja juhib põllumajanduslikku majapidamist, kui äriettevõtte või muu ühenduse vormi korral omab 100% osalust üksi või koos teiste noorte põllumajandustootjatega ja ka juhib seda üksi või koos teiste noorte põllumajandustootjatega. FIE puhul loetakse ettevõtte juhiks taotleja.

Strateegiakava peatükis 4 jaotises 4.1.1 on sätestatud, mida loetakse põllumajanduslikuks tegevuseks, mille kohaselt põllumajanduslikuks tootmiseks loetakse põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist, sealhulgas saagikoristus, põllumajandusloomade aretamist ja pidamist, lühikese raieringiga madalmetsa kasvatamist.

Äriseadustiku § 1 kohaselt loetakse ettevõtjaks füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning äriseadustiku §-s 2 sätestatud äriühing, milleks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Toetuse saajate sihtgrupiks ei ole tulundusühistu vormis tegutsevad ettevõtjad, sest seda ettevõtlusvormi kasutavad eelkõige tegutsevad ettevõtjad teatud majanduslike huvide kokkulangemisel ühise majandustegevuse arendamiseks ja kulude optimeerimiseks (näiteks ühine toodete müük ja tootmissisendite hankimine, tehnika ja hoonete ühine kasutamine). Tulundusühistu asutaja kui ka tulundusühistu liikmed on üldjuhul ettevõtjad, kes on juba turul mõnda aega tegutsenud ja seega ei alusta põllumajandusliku tegevusega esmakordselt.

Eelnõu § 5 lõigetes 2 ja 3 sätestatakse tingimused, mis tuleb täita erinevate ettevõtlusvormide korral, et neid saaks lugeda samaväärseks olukorraga, kus põllumajandusettevõtteks on ainult üks juht, kes omab ettevõtte üle tegeliku ja püsivat kontrolli. Erinevalt FIE-st, kus põllumajandusettevõtet juhib üks inimene võib äriühingul olla mitu aktsionäri või osanikku ja ka mitu juhtorgani liiget. Noor põllumajandustootja (äriühing, välja arvatud tulundusühistu, kelle kõik osanikud või aktsionärid ja juhatuse liikmed on taotluse esitamise ajal kuni 40-aastased füüsilised isikud) peab teostama üksinda või koos teiste noorte põllumajandustootjatega äriühingu üle tegelikku ja püsivat kontrolli ning vastama järgnevatele nõuetele:

- 1) noored põllumajandustootjad omavad täisühingus või usaldusühingus 100% osalusest ja iga noor põllumajandustootja on täis- või usaldusosanik ning kõik osanikud on õigustatud äriühingut juhtima;
- 2) noor põllumajandustootja omab üksinda või koos teiste noorte põllumajandustootjatega osaühingus või aktsiaseltsis 100% osa- või aktsiakapitalist ja iga noor põllumajandustootja on osaühingu või aktsiaseltsi juhatuse liige.

Samuti peab äriühingu juhatuses olema üksnes noored põllumajandustootjad.

Seega eespool nimetatud äriühingute korral on kõik osanikud või aktsionärid samaaegselt ka äriühingu juhatuse liikmed ja kõik äriühingu juhatuse liikmed on äriühingu osanikud või aktsionärid. Need tingimused on võrreldavad nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainsa juhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt. See tähendab, et kõikidel

juhtudel peab põllumajandusettevõtte juhtimine olema üksnes noorte põllumajandustootjate käes. Need nõuded välistavad ühtlasi toetust taotleva ettevõtte kontserni kuuluvuse.

Ka strateegiakava peatükis 4 jaotises 4.1.5 on sätestatud, et noor põllumajandustootja juhib põllumajanduslikku majapidamist, kui äriettevõtte või muu ühenduse vormi korral omab 100% osalust üksi või koos teiste noorte põllumajandustootjatega ja ka juhib seda üksi või koos teiste noorte põllumajandustootjatega.

Eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatakse, et FIE-l või äriühingu kõigil osanikel või aktsionäridel ja juhatuse liikmetel peab olema vähemalt üheaastane põllumajandusalane töökogemus. Põllumajandusalaseks töökogemuseks loetakse põllumajandustoodete kasvatamist või tootmist (sealhulgas saagikoristus, lüpsikarja pidamine, põllumajandusloomade aretamine ja pidamine) või põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras või minimaalne tegevus põllumajandusmaal, mis on looduslikult karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras. Seega on mõeldud, et taotlejal peab olema praktiline ehk tegelik põllumajandusalane töökogemus.

Senise töökogemuse arvestamiseks peab taotleja olema töötanud põllumajandusettevõttes ja esitama vastavad dokumendid. Põllumajandusalaseks töökogemuseks võib lugeda näiteks ka põllumajandusettevõtjaid teenindavas ettevõttes töötamise kogemust, kui töö oli seotud otseselt sööda- või silovarumise teenuse osutamisega, teravilja koristuse või kuivatamisega või muu sellise otsese põllumajandusliku tegevusega. Juhul kui töökogemus on saadud vahendusteenuse osutamisega või ainult põllumajandussisendite müügiga, siis ei ole tegemist põllumajanduskogemusega. Töökogemuse saamiseks on vajalik ka tegelikult ettevõttes töötada vähemalt aasta, ainult osakute või aktsiate omamisest ei piisa.

Samuti peab olema FIE-l või äriühingu kõigil osanikel või aktsionäridel ja juhatuse liikmetel põllumajanduslik keskeri-, kutsekesk- või kõrgharidus või kutseseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistik. Kutsesekvalifikatsiooni neljas tase põllumajandustootmise valdkonnas.

Isiku haridustaseme määrab kõrgeim formaalharidussüsteemis (s.t üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õpe. Lõpetamata jäänud õpingud haridustaset ei tõsta. Iga diplomi lahutamatuks osaks on akadeemiline õiend. Eesti hariduse infosüsteem (EHIS) on avaldatud aadressil: <https://www.ehis.ee>. Eesti hariduse register tugineb haridust tõendavatele dokumentidele, mida on registreeritud alates aastast 2002. Välisriigis hariduse omandanud isikute haridustase määratakse samuti kui Eestis omandatud haridustase. Eesti kvalifikatsiooniraamistiku loomine algas 2008. aastal, kui kutseseadusega sätestati 8-tasemeline kvalifikatsiooniraamistik.

Eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatakse, et kui taotleja ei oma vastavat töökogemust või haridust (eelnõu § 5 lõige 4), siis peab ta need omandama 36 kuu jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast ja nimetatud tegevus peab kajastuma ka äriplaanis.

Eelnõu § 5 lõige 6 sätestab, mida loetakse põllumajandusliku tegevusega alustanuks erinevate ettevõtlusvormide korral. FIE või äriühingu osanik või aktsionär või juhatuse liige loetakse põllumajandusliku majapidamise juhina esimest korda tegutsema asunuks, kui:

- 1) ta ei ole tegelenud põllumajandusliku majandustegevusega FIE-na kauem kui 24 kuud arvates taotluse esitamise tähtpäevast;
- 2) ei ole omanud osalust põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud äriühingus kauem kui 24 kuud arvates taotluse esitamise tähtpäevast;

3) äriühingu puhul on asutajaks vähemalt üks taotluse esitamise ajal osalust omav osanik või aktsionär või juhatuse liige, välja arvatud lõikes 8 sätestatud juhul (st kui taotlejaks on äriühing, peab see olema asutatud noorte põllumajandustootjate poolt, välja arvatud juhul, kui tegemist on noorte poolt ülevõetud tegutseva ettevõttega).

Eelnõu § 5 lõikes 7 on sätestatud, et FIE või äriühingu osanik või aktsionär või juhatuse liige võib olla tegutsenud taotluse esitamise tähtpäevaks põllumajandusliku majapidamise juhina kauem kui 24 kuud arvates taotluse esitamise tähtpäevast, kui:

- 1) FIE omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu on olnud igal aastal alla 10 000 euro;
- 2) FIE või äriühingu osanik, aktsionär või juhatuse liige omas äriühingus osalust ajal, mil äriühingu omatoodetud põllumajanduslike toodete aastane müügitulu oli alla 10 000 euro.

Siinjuures ei arvestata FIE või osaniku või aktsionäri või juhatuse liikme sellist osalemist äriühingus, millega ta ei saanud otseselt ega kaudselt oluliselt mõjutada selle äriühingu tegevust. Need, mida loetakse põllumajanduslikeks toodeteks on kirjeldatud eelnõu § 3 lõike 6 selgitavas osas. Äriühingu füüsilisest isikust osanikel või aktsionäridel võib olla olnud osalus aktsiaseltsis, osaühingus, tulundusühistus, täisühingus või usaldusühingus või füüsiline isik võib olla tegutsenud FIE-na tegevusalal, mis ei kuulu põllumajanduse ja seda teenindavate tegevusalade hulka.

Eelnõu § 5 lõikes 8 nähakse ühelt poolt ette võimalus saada toetust ka juhul, kui taotleja osanikud või aktsionärid või juhatuse liikmed soovivad alustada majandustegevust omandades juba tegutseva äriühingu osaluse. Kui taotleja või tema osanik või aktsionär või juhatuse liige soovib alustada põllumajanduslikku majandustegevust omandatud äriühingu või põllumajandusettevõtte kaudu (edaspidi koos *omandamine*) võib taotleja taotleda toetust kui tema osanik või aktsionär või juhatuse liige on 24 kuu jooksul enne taotluse esitamise tähtpäeva omandanud FIE-le kuulunud kogu põllumajandusettevõtte või äriühingu kogu osaluse ning kui omandatud äriühing või põllumajandusettevõtte vastab järgmistele tingimustele:

- 1) omandatud äriühing või põllumajandusettevõtte on tegutsenud vahetult enne omandamist vähemalt ühe 12 kuu pikkuse majandusaasta;
- 2) omandatud äriühingu või põllumajandusettevõtte omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu moodustas omandamisele vahetult eelnenud majandusaastal üle 50,00% kogu müügitulust;
- 3) omandatud äriühingu või põllumajandusettevõtte omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli omandamisele vahetult eelnenud majandusaastal üle 10 000 euro.

Põllumajandusliku müügitulu osakaalu arvutamisel kogu müügitulust kajastatakse näitaja tulemus täpsusega kaks kohta pärast koma. Arvutatud tulemusi ei ümardata, näiteks kui põllumajandusliku müügitulu arvutamisel saadakse tulemuseks 50,01995, siis kajastatakse see järgmiselt: 50,01.

Omandatud äriühingule või põllumajandusettevõttele on seatud minimaalne tegevusaeg enne taotluse esitamist tagamaks juba tegutsevate ettevõtete ülevõtmist. FIE-le kuulunud põllumajandusettevõtte täielik omandamine tähendab, et toetuse taotluse esitamise ajaks peab põllumajandusettevõtte üle andnud FIE olema oma põllumajandusliku tegevuse lõpetanud (mittepõllumajanduslike tegevustega võib jätkata). FIE põllumajandusettevõtte kohustused ja vara peavad olema üle läinud toetuse taotlejale. Vastavalt võlaõigusseaduse § 180 lõikele 2 kuuluvad ettevõttesse selle majandamisega seotud ja selle majandamist teenivad asjad, õigused ja kohustused. Sama seaduse § 182 lõige 1 sätestab, et ettevõttesse kuuluvad asjad antakse omandajale üle vastavate asjade üleandmise sätete järgi ja õigused vastavate õiguste üleandmise sätete järgi, lepingud aga lepingute ülevõtmise sätete järgi. Ettevõtte üleandja on kohustatud andma omandajale üle asjade valduse, registreerimisele kuuluva vara puhul tagama ka

vastavate kannete tegemise registrites. Ning sama paragrahvi lõige 2 sätestab, et ettevõttesse kuuluvate asjade ja õiguste üleminekuga lähevad omandajale üle kõik üleandja ettevõttega seotud kohustused, muu hulgas töölepingutest tulenevad kohustused ettevõtte töötajate suhtes, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Võlausaldaja või teise lepingupoole nõusolekut ei ole kohustuse või lepingu üleminekuks vaja, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Eeltoodust nähtub, et ettevõtte ei ole vaid materiaalne üksus/vara vaid ka kõik õigused ja kohustused, sh ettevõttega seotud maksud, mis lähevad üle uuele omanikule ehk taotlejale. Tulude ja kulude deklareerimine ja maksude täpsem tasumine toimub vastavalt asjakohastele maksualastele seadustele. Kuna vara üleandmisel muutub FIE ettevõtte vara koosseis, tuleb vara üleandmise kohta vormistada leping ning koostada üle antud vara nimekiri.

Toetust antakse ettevõtjatele, kes asuvad esmakordselt tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina ja omanikuna (ettevõtte asutatud või omandatud viimase 24 kuu jooksul). See nõue tähendab, et noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetuse taotlus tuleb esitada hiljemalt 24 kuu jooksul pärast kehtivate sätete kohast tegevuse alustamist. Omandamise korral loetakse põllumajandusliku tootmisega alustamise kuupäevaks taotleja äriregistrisse kandmise kuupäev või äriühingu korral tema osanike või aktsionäride vahetumise kuupäev.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, millistele nõuetele peab taotleja vastama.

Eelnõu § 6 lõike 1 punkt 1 sätestab, et taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need toetuse taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud.

Maksukorralduse seaduse § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress. ELÜPS-i § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui toetuse taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist toetuse taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 6 lõike 1 punkti 2 kohaselt peab taotleja olema varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tagasimaksed tasunud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 6 lõige 1 punkt 3 sätestab, et toetuse taotlejal ei tohi olla likvideerimismenetlust ega pankrotimenetlust. See tähendab, et toetuse taotleja äritegevus peab olema stabiilne ning ta ei tohi olla finantsraskustes. Lisaks ei tohi toetuse taotlejal olla kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist. Samuti ei tohi toetuse taotlejal olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, mis võib tähendada, et toetuse taotleja juriidiline seisund ei ole korras või tal on võlgnevused riigi ees.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib toetuse taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotitsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse, millistele nõuetele peab taotleja veel vastama lisaks lõigetes 1 ja 2 nimetatud nõuetele.

Eelnõu § 6 lõike 2 punktis 1 sätestatakse, et toetust ei saa taotleda äriühingust taotleja osanik või aktsionär või juhatuse liige või temaga seotud ettevõtja, kelle kohta on varem tehtud käesoleva määruse või „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ meetme 1.2 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ või „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 6 tegevuse liigi 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ (edaspidi *meede 6.1*) raames taotluse rahuldamise otsus. Seega kui samad osanikud või aktsionärid või juhatuse liikmed on mitmes erinevas äriühingus või sama FIE on mitme erineva põllumajandusettevõtte omanik, saavad nad toetuse taotluse esitada ainult ühe äriühingu või FIE kaudu. Nõue on seatud, kuna toetus on ettenähtud esimest korda põllumajandustootmisega alustavale ettevõtjale, mida aga ei ole enam ettevõtja, kes on juba korra nimetatud tootmisega alustanud.

Eelnõu § 6 lõike 2 punktis 2 on sätestatud, et toetuse taotleja kohta ei ole varem „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 6 tegevuse liigi 6.3 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ (edaspidi *meede 6.3*) raames tehtud taotluse rahuldamise otsust, välja arvatud § 5 lõikes 8 nimetatud taotleja. [Meetme 6.3 määruse](#) kohaselt saab toetust taotleda põllumajanduse valdkonnas tegutsev ettevõtja äriseadustiku § 1 tähenduses, kes on tootnud omatoodetud põllumajandustooteid ja nende töötlemisel saadud tooteid vähemalt kahel taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal ning kelle omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete müügitulu kas koos või eraldi moodustas mõlemal taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal enam kui 50% ettevõtte kogumüügitulust ning on olnud taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000–14 000 eurot. Meetme 6.3 raames toetuse saajat ei saa eeltoodu alusel pidada esimest korda põllumajandustootmisega alustavaks. Kui meetme 6.3 raames toetust saanud äriühing või põllumajandusettevõtte omandatakse eelnõu § 5 lõike 8 kohaselt, siis on tegevus abikõlblik.

Eelnõu § 6 lõike 2 punktis 3 sätestatakse taotlejale nõue, mille kohaselt peavad FIE või äriühingu puhul vähemalt üks juhatuse liige osalema enne taotluse esitamist samal aastal vähemalt kuus akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalasel infopäeval, mis sisaldas äriplaani koostamise tutvustust ning mis on korraldatud strateegiakava sekkumise „Teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi (AKIS) arendamise toetus“ raames. See tähendab, et taotlejal on kohustus läbida enne taotluse esitamist selline infopäev, kus tutvustatakse äriplaani koostamise põhimõtteid ja jagatakse praktilisi näiteid äriplaani ning selle juurde kuuluvate finantsproгноoside koostamise kohta. Infopäev peab olema läbitud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba taotluse esitamiseks vajaliku äriplaani koostamisel, ning selle eesmärk ongi anda põllumajandusliku ettevõtlusega alustamiseks vajalikke põhiteadmisi äriplaani koostamisest ja tegevuste pikaajalisest kavandamisest. Nõue on põhjendatud, sest meetme 6.1 varasemate taotlusvoorude tulemuste analüüs näitab, et alustavad noored põllumajandustootjad ei oska tegevusi piisavalt kavandada, neil puudub selge visioon ning arusaam, kuidas ja kellele oma põllumajanduslikku toodet müüa.

Kuna ettevõtlusega alustamine on riskantne ning eeldab rahaliste vahendite olemasolu, siis on infopäev suunatud just sellele, et selle toetuse taotlejad oskaksid oma tegevusi paremini mõtestada ja rahalisi tegevusi kavandada. Kvaliteetne ja läbimõeldud äriplaani suurendab omakorda võimalust, et noored põllumajandustootjad jätkavad põllumajanduse valdkonnas ettevõtjatena tegutsemist ka edaspidi. Infopäev on kestusega vähemalt kuus akadeemilist tundi, sest selle puhul on tegu üksnes infot tutvustava lühema üritusega, mis ei ole õppekavapõhine, mistõttu võib eeldada, et selle aja jooksul jõuab vajalike teadmiste tutvustuse edasi anda. Kuus akadeemilist tundi on optimaalne aeg, mille jooksul osaleja on võimeline informatsiooni omandama. Eelnevaid meetme 6.1 taotlusvoorude tulemusi arvestades võib eeldada, et aastas lisandub ligikaudu 109 uut põllumajandustootmisega alustavat noort ettevõtjat, mistõttu on just neile oluline tutvustada, kuidas äriplaani koostada ning millega peab arvestama, kui põllumajandusliku ettevõtlusega alustatakse. AKIS-e raames korraldatava infopäevade kohta leiab täpsemat infot veebilehelt <https://www.pikk.ee>, mille sündmuste kalendris avaldatakse ka täpsemad kuupäevad, mil asjakohased infopäevad toimuvad. Infopäeval osalejate nimekirjad edastab PRIA-le infopäeva korraldaja. Esitav nimekiri on tõenduseks, et taotleja on infopäeva kogu ulatuses läbinud ning sellega täitnud eelnõuga kehtestatava nõude.

Eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatakse erand, mille kohaselt ei pea infopäeval osalema, kui taotlejast noor põllumajandustootja (FIE või äriühingu vähemalt üks juhatuse liige) on enne taotluse esitamist samal aastal või taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe aasta jooksul läbinud vähemalt kaheksa akadeemilist tundi kestnud ettevõtlusalase täienduskoolituse, mis sisaldas äriplaani koostamise õpet või omandanud kutseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse, mille õppekava muu hulgas sisaldas äriplaani koostamise õpet. Täienduskoolitus peab olema läbitud või kutsekvalifikatsiooni viies tase saadud või kõrgharidus omandatud enne taotluse esitamist, et omandatud teadmisi oleks taotlejal võimalik rakendada juba taotluse esitamiseks vajaliku äriplaani koostamisel. Täienduskoolituse läbimist, kutsekvalifikatsiooni viienda taseme olemasolu või kõrghariduse omandamist tõendatakse asjakohase dokumendiga, näiteks tunnistuse või diplomiga. Kui täienduskoolitus koosneb mitmest teemamoodulist, peab täienduskoolituse läbimist tõendavast dokumendist selguma, et taotleja on läbinud muu hulgas teemamooduli, mis käsitleb äriplaani koostamise õpet. Taotleja vastab täienduskoolituse osalemise nõudele üksnes juhul, kui koolitus on läbitud enne taotluse esitamist samal aastal (näiteks on täienduskoolitus läbitud aasta alguses ning sama aasta augustis esitatakse taotlus) või taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe aasta jooksul. Vähemalt kaheksa akadeemilist tundi kestva täienduskoolituse läbimise nõude sätestamisel on võetud arvesse, et tegemist ei oleks vaid lühikese seminari või muu õpisündmusega, millel õppekava puudub, mistõttu kui täienduskoolitusel (õppekavapõhine) on osaletud, siis ei ole infopäeva (mitteõppekavapõhine) vaja läbida. Õppekava kestus, kaheksa akadeemilist tundi, näitab seda, et tegemist on koolitusega, mis kestab terve tööpäeva ja mille põhjal saab eeldada, et kõik vajalikud teadmised on edasi antud. Kui taotleja on omandanud kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse, mille õppekava sisaldas äriplaani koostamise õpet, siis peab vastav õpe olema läbitud (näiteks on kaitsud äriplaani teemaline lõputöö või on olemas äriplaani koostamist sisaldava aine hinne). Ajavahemik, mille jooksul täienduskoolituse läbimist, kutsekvalifikatsiooni viienda taseme või kõrghariduse omandamist arvesse võetakse, on sätestatud tulenevalt sellest, et omandatud teadmised võivad aja jooksul ununeda ning ettevõtlusalased teadmised ja oskused, sealhulgas teadmised äriplaani koostamise kohta, võivad pikema aja jooksul muutuda.

Eelnõu § 6 lõikes 4 on sätestatud, et toetust ei saa taotleda ettevõtja, kes kuulub kontserni või omab konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 mõistes valitsevat mõju teise põllumajandustootjast ettevõtja üle. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või

osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Vastavalt eelnõu § 12 lõikele 2 kehtib nimetatud nõue sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saamiseks esitab toetuse taotleja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse ning selles esitatud andmeid ja hindamiskriteeriumite täitmist tõendavad dokumendid.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt PRIA teatab taotluste vastuvõtu alustamisest väljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama.

Eelnõu § 8 lõikes 1 on loetletud taotleja poolt avalduses esitatavad andmed. Avaldus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruises sätestatud tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude ja tulemuste kindlakstegemiseks. Näiteks peab toetuse taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on omandanud § 5 lõike 8 kohase põllumajanduslase äriühingu või põllumajandusettevõtte. Äriühingute puhul kontrollib PRIA taotleja majandustegevuse vastavust eelnõu tingimustele äriregistri abil. Kassapõhiste FIE-de vastavust kontrollitakse tuludeklaratsiooni E-vormi alusel, mille andmed saab PRIA Maksu- ja Tolliametist (edaspidi MTA). Punkti 7 kohaselt peab taotleja esitama tähtaja, millal ta omandab põllumajanduslase töökogemuse, hariduse või kutse, kui tal see enne taotluse esitamist puudub. Punkti 8 kohaselt esitab taotleja teabe selle kohta, kas on läbitud eelnõu § 6 lõike 2 punktis 3 sätestatud nõuetekohane infopäev või eelnõu § 6 lõike 3 kohane täiendkoolitus. Punkti 9 kohaselt peab taotleja esitama teabe loodavate uute töökohtade arvu kohta.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse, millised dokumendid peab taotleja koos taotlusega esitama.

Eelnõu § 8 lõike 2 punktis 1 kehtestatakse, et taotleja peab esitama eelnõu § 3 lõikes 4 sätestatud nõuetele vastava äriplaani. Äriplaani esitamise kohustust on täpsemalt selgitatud eelnõu § 6 lõike 1 selgitava osa juures.

Eelnõu § 8 lõike 2 punktis 2 sätestatakse, et kui eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatud juhul on läbitud täienduskoolitus, siis esitab taotleja FIE või äriühingu puhul vähemalt ühe juhatuse liikme täiendkoolitusel osalemist tõendava dokumendi.

Eelnõu § 8 lõike 2 punktides 3 ja 4 sätestatakse, et põllumajandusmaa kasutamisel või materiaalse vara paigaldamisel ehitisse, mis on taotleja valduses võlaõiguslikul alusel, siis peab taotleja esitama ka seda tõendava kirjaliku võlaõigusliku lepingu või kui ehitis on taotleja valduses asjaõiguslikul alusel, siis seda tõendava kirjaliku asjaõiguslepingu, kui see asjaõigus ei nähtu kinnistusraamatust. Lisaks tuleb esitada kaasomaniku kirjalik nõusolek, kui materiaalne vara paigaldatakse kaasomandis olevasse ehitisse või kui ehitisealune maa on kaasomandis.

Eelnõu § 8 lõike 2 punkti 5 kohaselt kui taotleja investeeringuks on kasutatud masina või seadme ostmise, siis peab taotleja esitama müüja dokumendi, mis tõendab, et ostetav masin või

seade on taotluse esitamise hetkel toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi.

Eelnõu § 8 lõike 2 punktis 6 sätestatakse, et taotleja peab esitama hindamiskriteeriumite täitmise tõendamiseks asjakohase tunnistuse, aruande, lepingu või muu asjakohase dokumendi. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on kirjas täpsemalt, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist. Näiteks kui taotleja soovib saada hindepunkte hindamiskriteeriumi 4 „Põlvkondade vahetuse soodustamine“ alusel, esitab ta järgmised dokumendid:

1) dokument, mis tõendab äriühingu või FIE ettevõtte omandamist juhul, kui vastav teave ei ole kättesaadav äriregistris;

2) kui taotleja omandas oma FIE-st või äriühingu osanikust või aktsionärist vanema ettevõtte või äriühingu osaluse ja vastav teave ei ole kättesaadav rahvastikuregistrist, esitab taotleja oma sünnitunnistuse, ning kui ta omandas oma FIE-st või äriühingu osanikust või aktsionärist vanavanema ettevõtte või äriühingu osaluse, siis ka vanema sünnitunnistuse või muud vajalikud dokumendid, mis tõendavad taotleja põlvnemist ettevõtte või osaluse üleandnud isikust.

Kui taotleja soovib saada hindepunkte hindamiskriteeriumi 2.1 „Taotleja majandus- või juhtimisharidus“ alusel, esitab ta majandus- või juhtimisalast haridust tõendavate dokumendi.

Eelnõu § 8 lõikes 3 on sätestatud, et taotlejale esitatud nõuete täitmise ning hindamiskriteeriumitele vastavuse kontrollimiseks peavad asjakohased majandusaasta aruanded olema taotluse esitamise ajaks äriregistrile esitatud, kui majandusaasta aruande äriregistrile esitamine on äriseadustiku alusel nõutav.

Eelnõu § 8 lõikes 4 sätestatakse, et kui äriühingust taotleja või eelnõu § 5 lõike 8 kohaselt omandatud äriühingu taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta või omandamisele vahetult eelnenud majandusaasta lõppes taotluse esitamise aastal ja selle kohta ei ole majandusaasta aruanne äriregistrile esitatud ja nimetatud aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkeks möödunud, võetakse aluseks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on möödunud.

Eelnõu § 8 lõikes 5 on sätestatud, et koos taotlusega esitab toetuse taotleja toetuse esimese osa väljamaksmiseks PRIA-le maksetaotluse. Maksetaotluses tuleb esitada toetuse summa, mille maksmist taotletakse ning arvestada tuleb, et esimese toetusosa suurus ei või ületada 75% kogu taotletava toetuse suuruselt. Maksetaotlus võib olla ka taotluse osaks.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning toetuse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruuses sätestatud nõuetele. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka toetuse taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Toetuse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga). Pidades silmas, et taotluste hindamisel tuleb tagada ettevõtjate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kas FIE peab kassa- või tekkepõhist raamatupidamist, küsib PRIA näiteks MTA-lt tuludeklaratsiooni vormi E andmeid kõigi FIE-dest toetuse taotlejate kohta olenemata nende raamatupidamisarvestusest.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

PRIA hindab taotlusi lisas sätestatud hindamiskriteeriumite alusel enne taotleja, taotluse ja kavandatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimist, andes taotlusele hindepunkte lisa „Taotluse hindamise kriteeriumid“ kohaselt ja moodustab taotluse paremusjärjestuse.

Lisa B-osas sätestatud hindamiskriteeriumitele vastavuse hindamiseks ja taotluste paremusjärjestuse moodustamise ettepaneku tegemiseks moodustab PRIA nõuandva hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjoni pädevusse kuulub taotluste hindamine eelnõu lisa B-osas kehtestatud hindamiskriteeriumite põhjal andes taotlusele hindepunkte lisa B-osa alusel. See, et PRIA moodustab hindamiseks hindamiskomisjoni tähendab, et PRIA viib hindamise läbi hindamiskomisjoni kaudu. Hindamiskomisjoni liikmed annavad taotlusele lisas sätestatud hindamiskriteeriumide alusel hindepunkte. Hindepunktide summa alusel teeb hindamiskomisjon PRIA-le paremusjärjestuse moodustamise ettepaneku. Kuigi määrus näeb ette, et hindamise viib läbi hindamiskomisjon, ei ole hindamiskomisjon haldusorgan ega saa seega taotluste heakskiitmise menetluses teostada menetlustoiminguid enda nimel. Hindamiskomisjon on PRIA suhtes üksnes nõuandva õigusega ja tal on õigus teha ettepanekuid paremusjärjestuse moodustamiseks. PRIA-l on õigus ja lausa kohustus hinnata hindamiskomisjoni poolt läbi viidava hindamise õiguspärasust, sealhulgas hindamise erapooletust ning menetlus- ja kaalumisreeglite järgimist. Lisa B-osas hindab hindamiskomisjon hindamiskriteeriumi 2 „Taotleja muu haridus ja töökogemus ettevõtlusega tegelemiseks“ ja hindamiskriteeriumi 3 „Äriplaani jätkusuutlikkus ja äriplaani idee vastavus meetme eesmärkidele“ alusel. PRIA hindab lisa A-osa ja C-osa.

Taotluste paremusjärjestuse koostamiseks liidab PRIA hindamiskomisjoni töö tulemusel saadud hindepunktid ja ka PRIA poolt analüüsitud hindepunktid kokku. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks kõrgema hindepunktide summa saanud taotlused. Taotluse rahuldamiseks peab olema taotlus saanud vähemalt minimaalselt nõutava hindepunktide arvu. Võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, mille on esitanud noorem FIE või äriühingu osanik või aktsionär või juhatuse liige, kui taotlejaks on ühe osanikuga või aktsionäriaga äriühing. Juhul, kui taotlejaks on mitme füüsilisest isikust osaniku või aktsionäriaga äriühing, võetakse aluseks äriühingu osanike või aktsionäride vanuse aritmeetiline keskmine.

Taotluste hindamine saab olla seda õiglasem ja täpsem, mida paremini ja selgemalt on taotluses andmed esitatud. Soovitav on taotluste sisu väga hoolikalt läbi mõelda ja vormistada nii, et hindajad kogu vajaliku info sealt kätte saaksid.

Meetme 6.1 raames toimunud taotlusvoorudes kasutatud hindamiskriteeriumite analüüsimise tulemusena on järeldatud, et hindamissüsteem vastab meetme eesmärkidele ja tegelikule olukorrale, kus eelistatud on parema hariduse ja töökogemusega noored põllumajandustootjad ning realistlikumate äriplaanide esitajad. Eelnevast tulenevalt on selle toetuse hindamiskriteeriumid võrreldes perioodi 2014–2020 meetme 6.1 hindamiskriteeriumitega jätud suuresti samaks.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid ja kõigi toetuse taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite

miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel välja valitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt peab toetuse taotluse rahuldamiseks minimaalne hindepunktide summa olema vähemalt 50% lisa hindamiskriteeriumis 3 kehtestatud maksimaalsest hindepunktide summast. Taotlus, mis ei ole saanud vähemalt minimaalset hindepunktide summat, jäetakse rahuldamata. Seega peavad ELÜPS-i § 28 lõike 1 kohaselt taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastama toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus peab vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele – siis rahuldatakse taotlus toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 28 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 9 kohaselt või
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 11 lõike 5 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 80 tööpäeva jooksul arvates taotluste esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 12 kehtestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja peab viima äriplaanis kavandatud tegevused ellu, sh täitma toetuse eesmärgi ja saavutama tulemuse, hiljemalt kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 12 lõike 1 punkt 1 kohustab toetuse saajat alustama tegevuste elluviimist kuue kuu jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Nõue motiveerib taotlejaid toetatava tegevuse elluviimisega alustama esimesel võimalusel ja aitab kaasa sellele, et toetatava tegevuse jõuaks ellu viia tähtaegselt.

Eelnõu § 12 lõike 1 punkt 2 kohustab toetuse saajat teostama esimese aasta lõpuks arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest äriplaanis kavandatud tegevustest vähemalt 75%, sealhulgas § 3 lõike 2 kohase investeeringu (materiaalse põhivara, sealhulgas bioloogilise vara

või sellise hoone või rajatise püstitamine, rajamine, paigaldamine, laiendamine või rekonstrueerimine, mida saab kasutada põllumajandustoodete tootmiseks otseselt ja korduvalt või tegutseva äriühingu või põllumajandusettevõtte omandamine). Toetuse teise osaga kavandatud tegevused peavad olema tehtud hiljemalt kahe aasta jooksul alates taotluse rahuldamise otsuse kuupäevast.

Eelnõu § 12 lõikes 2 on sätestatud, et toetuse saaja peab eelnõu § 3 lõike 2 kohast investeeringut säilitama ja sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*).

Eelnõu §-s 13 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 13 lõike 1 punktides 1–3 on sätestatud nõuded toetuse saajale, mida ta peab täitma auditi, järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil ostetud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksuma. Toetuse saaja on kohustatud säilitama toetusega seotud dokumente kuni sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu § 13 lõike 1 punkti 4 kohaselt peab toetuse saaja teavitama viivitamata PRIA-t taotluse esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuskavas toodud tegevuse elluviimist takistavast asjaolust.

Eelnõu § 13 lõike 1 punkti 5 kohaselt peab toetuse saaja näitama, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Sümbolite kasutamine ja teavitamine on reguleeritud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2022/129.

Eelnõu § 13 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja esitama seiret või hindamist tegeva isiku või asutuse nõudmisel andmed loodud töökohtade arvu kohta, sest need on selle toetuse kasutamisega seotud seireks ja hindamiseks vajalikud andmed. Samuti peab toetuse saaja võimaldama neil teha ka loodud töökohtade osas kohapealset vaatlust.

Eelnõu § 13 lõikes 3 on seatud toetuse saajale kohustus säilitada aktiivse põllumajandustootja staatus kuni sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Aktiivseks põllumajandustootjaks loetakse toetuse saajat, kelle põllumajandusliku majapidamise kohta anti taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal otsetoetusi kuni 5000 eurot. Nõude eesmärk on tagada toetuse sihipärane kasutamine, sealhulgas soodustada noorte aktiivset osalemist põllumajanduslikus tootmises.

Eelnõu § 13 lõikes 4 on sätestatud toetuse saaja toetuskõlblikkuse tingimused.

Eelnõu § 13 lõike 4 punktis 1 nõutakse, et toetuse saaja peab omandama põllumajanduslase töökogemuse, hariduse või kutse, kui toetuse saajal on eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatud kohustus ning esitama hiljemalt ühe kuu möödudes nimetatud lõikes märgitud tähtaja lõppemisest arvates PRIA e-teenuse keskkonna kaudu omandatud põllumajanduslast töökogemust, haridust või

kutset tõendava dokumendi. Täpsemalt on selgitatud põllumajanduslase töökogemuse, hariduse või kutse nõuet eelnõu § 5 lõike 4 selgitava osa juures.

Eelnõu § 13 lõike 4 punktis 2 nõutakse, et toetuse saaja peab tagama, et sihipärase kasutamise perioodi jooksul äriühingu osaniku või aktsionäri vahetumise korral on uus osanik või aktsionär või juhatuse liige vähemalt sama vana kui toetuse saaja. Selle nõudega tagatakse, et ettevõtet juhivad noored põllumajandustootjad ning saavutatakse toetuse andmise eesmärgid.

Eelnõu § 13 lõike 4 punktis 3 sätestab, et toetuse saaja täidab toetuskõlblikkuse tingimusi, kui taotleja kui ka toetuse saaja suhtes ei ole algatatud likvideerimismenetlust ega algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust.

Eelnõu § 13 lõike 5 kohaselt peab toetuse saaja kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni vastama eelnõu § 6 lõike 2 punktides 1 ja 2 sätestatud nõudele. See tähendab, et toetuse saaja riiklik maksu võlg ilma intressita peab olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Toetuse saaja on riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või tasunud tagasimaksed ettenähtud summas. Samuti ei tohi toetuse saaja suhtes olla nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti, tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust.

Eelnõu § 13 lõike 6 kohaselt peab toetuse saajal olema täidetud ka toetuse abil ostetud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused, sealhulgas hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks on ehitise kasutusluba või kasutusteatis ehisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitise või paigaldatud seade (toetatav tegevus) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada kasutusotstarbe kohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et ehitist või teatud juhtudel seadet saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama.

Eelnõu §-s 14 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Toetuse saaja esitab PRIA-le pärast äriplaanis kavandatud tegevuste osalist või täielikku elluviimist ja selle eest täielikult või osalist tasumist, kuid mitte hiljem kui ühe kuu jooksul eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatud tähtpäevast PRIA e-teenuse keskkonna kaudu tehtud tegevuste aruande. Toetuse saaja on kohustatud esitama tegevuste aruande, mis sisaldab eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatud andmeid äriplaanis kavandatud tegevuste kohta.

Koos tegevuste aruandega esitab toetuse saaja pärast äriplaanis ettenähtud kõigi tegevuste tegemist toetuse teise osa välja maksmiseks PRIA-le ka maksetaotluse, milles märgitakse summa, mille väljamaksmist toetuse teise osaga taotletakse. Maksetaotlus võib olla tegevuste aruande osaks. Koos tehtud tegevuste aruandega esitab toetuse saaja toetatavate tegevuste elluviimist tõendavad dokumendid. Toetuse saaja esitab PRIA-le kuni kaks tehtud tegevuste aruannet. Ühes osas on võimalik aruanne esitada juhul, kui äriplan on täielikult ellu viidud ühe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning ELÜPS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 16 lõigetes 1–3 on kehtestatud, et toetus makstakse välja kahes osas, millest toetuse esimene osa moodustab 75% ehk 75 000 eurot ja teine osa 25% ehk 25 000 eurot kogu saadavast toetusest, mis on 100 000 eurot. PRIA maksab toetuse saajale toetuse esimese osa välja pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist eeldusel, et on esitatud nõuetekohane äriplaan. Toetusraha kantakse toetuse saaja arveldusarvele hiljemalt 30 tööpäeva jooksul. Toetusraha teine osa kantakse toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates äriplaanis kavandatud toetuse esimese ja teise osaga tehtavate kõigi eelnõu § 12 lõikes 1 ning § 13 lõike 4 punktis 1 sätestatud tegevuste elluviimisest ja nõuetekohaste dokumentide saamisest. Seega toetuse teise osa väljamaksmise eelduseks on äriplaanis kehtestatud kõigi toetatavate tegevuste (k.a hariduse või kutsevalifikatsiooni või töökogemuse omandamise) elluviimine.

Eelnõu § 16 lõike 4 kohaselt, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et taotleja rikub tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest, arvestades rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust ELÜPS § 13 lõike 3 kohaselt. Toetuse maksmine kindlasummalise maksena võib toimuda, kui taotluse rahuldamise otsuses sätestatud oodatav tulemus on saavutatud. Samas Euroopa Komisjoni selgituste kohaselt peab vaatama iga projekti eraldi. Näiteks kui kavandatud tulemust, milleks on ühe töökoha loomine, ei saavutata, tuleb küll kogu projektile makstud toetus tagasi nõuda, aga kui projektis tuleb saavutada mitu tulemust, see tähendab elemendid, millest igaüks võib iseenesest olla tulemus, on proportsionaalne toetuse vähendamine või tagasinõudmine võimalik, kui projekti olemus ja eesmärgid seda võimaldavad. Seega sõltub toetuse vähendamine või tagasinõudmine asjaoludest ning seda hinnatakse iga projekti puhul eraldi. Seega on oluline, et taotleja mõtleks juba taotlema tulles hästi läbi, kuidas ta hiljem maksetaotluse etapis kavatseb toetatava tegevuse elluviimise tulemust tõendada.

Eelnõu § 16 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatu kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 16 lõike 6 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelainsal veebilehel. Eestis on selleks veebileheks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatistfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261);
- 3) komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavade seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Nimetatud EL-i õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 eesmärkide saavutamisele, milleks on muuta valdkond noorte põllumajandustootjate jaoks atraktiivseks ja neid toetada ning soodustada kestliku äritegevuse arengut maapiirkonnas ning edendada tööhõivet, majanduskasvu, soolist võrdsuslikkust, sealhulgas naiste osalemist põllumajanduses, sotsiaalset kaasatust ja kohalikku arengut maapiirkondades, sealhulgas ringbiomajandust ja säästvat metsamajandust.

Määrusega soodustatakse noorte ettevõtjate põllumajandusliku tegevuse alustamist ja ettevõtete arendamist, aidates ühtlasi kaasa põlvkondade vahetusele põllumajanduses. Noorte põllumajandusettevõtjate tegevuse alustamise toetamine aitab kaasa põllumajandusettevõtete konkurentsivõime parandamisele ning põllumajandustootmise kaasajastamisele. Tänu toetusele tuuakse põllumajandussektoris täiendavat teadmist, kompetentsi ning ettevõtlusinitsiatiivi, mis mõjutab positiivselt põllumajandussektori struktuurset kohanemist ja arengut.

Sekkumine tuleb vajadusest soodustada põllumajandussektoris põlvkondade vahetust ja aidata kaasa noortel põllumajandusettevõtlusega alustamisele, luua eeldused atraktiivsete, hästi tasustatud töökohtade tekkeks, mis oleks atraktiivsed ka noortele ning arendada olemasolevaid aktiivseid kogukondi, kaasata noori, kasvatada tugevaid kohalikke kogukondi.

Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid võttes arvesse, et põllumajandustootjad paiknevad eelkõige

maapiirkondades, panustab see maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Sekkumise „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ raames antavat toetust rahastatakse 60% ulatuses EAFRD-st ning 40% ulatuses Eesti riigieelarvest, mis on planeeritud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarves.

Sekkumise „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja soodustamine“ eelarve on 25 000 000 eurot perioodi 2023–2027 peale kokku.

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le.